

Голові спеціалізованої вченої ради
ДФ 38.053.012
Чорноморського національного
університету імені Петра Могили
доктору наук з державного
управління, професору
Антоновій Л.В.

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора наук з державного управління,
професора кафедри соціальної філософії та управління
Державного податкового університету,

Васильєвої Олександрі Іллівни,

на дисертацію **Слободянюка Дмитра Сергійовича**

на тему «**Удосконалення механізмів державного управління в сфері інтелектуальної власності в Україні**», подану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду ДФ 38.053.012 у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 – публічне управління та адміністрування

Актуальність теми дисертації, її зв'язок з науковими програмами, темами.

Сучасність вказує на важливість інтелектуальної власності – результатів інтелектуальної (інноваційної) та творчої діяльності людини. Вказане зумовлює особливу значимість удосконалення механізмів державного управління інтелектуальною власністю як і для кожного творця, винахідника чи раціоналізатора, так і для суспільства та держави в цілому.

Показовим є той факт, що започаткований в 2017 році український стартап «PatentBot» в 2022 році почав процес ліквідації. «PatentBot» – сервіс для реєстрації торговельних марок, патентів та об'єктів авторського права.

Вказане свідчить, що такі інноваційні стартапи в Україні не можуть бути повноцінно реалізовані, не знаходять державної підтримки, не мають стимулюючих факторів. Також можливо зазначити, що процес ліквідації пов'язаний ще й з тим, що сервіс не знайшов відповідної підтримки й серед користувачів, враховуючи незацікавленість в отриманні правової охорони на об'єкти інтелектуальної власності.

Крім того, триваюча війна, погіршення фінансового становища суб'єктів господарської діяльності, руйнування усталених економічних зв'язків у межах країни та з іноземними партнерами становлять серйозні виклики для всіх галузей економіки.

Необхідно вжити заходи, щоб переломити цю несприятливу ситуацію для вдосконалення механізмів державного управління інтелектуальною власністю, що зумовить розвиток сфери інтелектуальної власності в Україні в цілому.

У цьому контексті надзвичайно важливим є науковий аналіз механізмів державного управління у цій сфері та теоретичних розробок, які дозволять підвищити ефективність цих механізмів.

Зазначене свідчить, що тема дисертаційного дослідження є актуальною та практично значущою, що, зокрема, підтверджується зв'язком з науково-дослідною роботою Чорноморського національного університету імені Петра Могили на тему «Державна політика формування ефективного функціонування та розвитку спроможних до самоврядування територіальних громад у процесі децентралізації як запорука національної безпеки» (державний реєстраційний номер 0119U100372), у рамках якої автором системно представлено перспективні напрям удосконалення механізмів державного управління інтелектуальною власністю в Україні.

Зазначене визначає головні аспекти актуальності теми дисертаційного дослідження Слободянюка Дмитра Сергійовича, в якому зроблено спробу обґрунтування теоретико-методологічних положень та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів державного управління в сфері інтелектуальної власності в Україні.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Аналіз змісту дисертації та анотації, рекомендацій та висновків свідчить, що наукова новизна дослідження має належний рівень обґрунтованості. Це підтверджено значною кількістю проаналізованих дисертантом нормативно-правових актів, які регулюють відносини у сфері інтелектуальної власності в Україні, науковими здобутками та прикладними напрацюваннями вчених і практиків.

Отже, можна констатувати, що ступінь обґрунтованості висновків і рекомендацій дослідження Слободянюка Дмитра Сергійовича підтверджується системним аналізом теоретичного матеріалу; виявленням причинно-наслідкових зв'язків між елементами досліджуваних систем; послідовністю і логічністю викладу матеріалу, відповідністю здобутих наукових результатів поставленій у роботі меті та завданням дослідження.

Обґрунтованість висунутих наукових положень підкріплюється логічним викладенням матеріалу, глибоким аналізом та узагальненням теоретичного та практичного досвіду, залученими матеріалами та науковими джерелами з фахових питань, впровадженням здобутих результатів в практичну діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування. Основні наукові положення, висновки і практичні рекомендації, викладені в дисертації, є достатньою мірою обґрунтованими, логічними і послідовними.

Достовірність результатів і новизна дослідження, повнота їх викладу в опублікованих працях. Достовірність висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі, забезпечена використанням наукової методології та застосуванням сучасних методів проведення досліджень. Уважне ознайомлення зі змістом дисертації, анотації до неї та наукових публікацій

дисертанта дає підставу визначити основні наукові положення та висновки, що характеризуються науковою новизною і відображають особистий внесок автора, ступінь їх обґрунтованості та достовірності.

Наукова новизна одержаних результатів визначається особистим внеском автора у вирішення актуального наукового завдання у галузі державного управління, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних положень та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення механізмів державного управління в сфері інтелектуальної власності в Україні.

Найсуттєвіші результати дослідження, що містять наукову новизну, полягають у тому, що:

вперше:

– запропоновано комплексний науковий підхід до реалізації стимулюючого впливу механізмів державного управління інтелектуальною власністю в Україні, стратегічною метою якого є примноження інтелектуального потенціалу держави для відновлення України, на основі системного застосування таких державно-управлінських впливів, як: стимулювання взаємодії бізнесу та держави, що передбачає залучення приватних ресурсів з метою здійснення цільових проєктів відновлення країни; активізація практичного впровадження стимулів економічного характеру у вигляді пільгових кредитів, особливого режиму оподаткування, цільового державного фінансування науково-технічних розробок; створення загальнонаціональної мережі незалежно керованих програм Pro Bono у сфері інтелектуальної власності, які будуть координуватися Українським національним офісом інтелектуальної власності та інновацій; створення необхідних умов для ефективного використання та комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності з урахуванням приватних інтересів інноваторів, інвесторів та виробників конкурентоспроможних товарів і послуг;

удосконалено:

– програмно-цільовий підхід розвитку системи державного управління у сфері інтелектуальної власності, який передбачає посилення інтелектуального потенціалу всього суспільства та досягнення низки якісних та кількісних змін у сфері інтелектуальної власності, де оціночними критеріями показників ефективності управлінського впливу виступають: сукупний економічний вигідний ефект; загальні технічні рішення, що захищені патентним правом; обсяг результатів інтелектуальної (інноваційної) діяльності; позиція країни у світовому та європейському рейтингах;

– концептуальні положення функціонування механізмів державного регулювання у сфері інтелектуальної власності на основі виокремлення правового, організаційного, політичного, економічного, соціального та інституційного механізмів, що є взаємопов'язаними та перебувають під систематичним опосередкованим впливом низки чинників, серед яких: ресурсний, ринковий, соціальний, мотиваційний та науково-технічний;

– стратегічні положення щодо формування забезпечуючих компонентів державного управління інтелектуальною власністю в Україні

(нормативно-правового, інституційного та функціонального забезпечення державного управління у сфері інтелектуальної власності), що передбачають упровадження комплексного підходу при реалізації інноваційної моделі розвитку держави; синхронізацію функцій та процесів державно-управлінського впливу з орієнтирами глобальних трансформацій у світі, розвиток кадрового потенціалу як джерела виникнення інновацій; реалізацію різноманітних програм і проектів з метою підвищення інтелектуальної (інноваційної) активності підприємців; упровадження фіскальних та інших регуляторних інструментів стимулюючої дії; посередництво держави у створенні ефективної взаємодії між академічною та прикладною наукою;

набули подальшого розвитку:

– концептуальні положення модернізації механізмів державного управління у сфері правової охорони інтелектуальної власності, основою яких є формування єдиної правової політики у сфері інтелектуальної власності на основі кодифікації законодавства у сфері інтелектуальної власності шляхом прийняття Кодексу інтелектуальної власності за пандектною моделлю та унормування стандартів діяльності Національного органу інтелектуальної власності;

– напрями інституційної трансформації державного управління у сфері захисту інтелектуальної власності, що спрямовані на забезпечення ефективного правосуддя у сфері інтелектуальної власності та передбачають практичне функціонування спеціалізованої судової інстанції з вирішення спорів у сфері інтелектуальної власності в Україні; удосконалення процесуального законодавства, врегулювання проблемних моментів діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності на основі прийняття спеціального нормативно-правового акта; віднесення розгляду кримінальних справ за фактами кримінальних правопорушень у сфері інтелектуальної власності до його відання; забезпечення завершення конкурсів на посади суддів цього суду та збільшення видатків на здійснення ним правосуддя;

– понятійно-категорійний апарат дослідження шляхом доповнення та уточнення змісту категорії «механізм державного управління в сфері інтелектуальної власності», який розглядається в роботі як комплексна система принципів управління, інструментів, важелів та методів, котрі використовуються органами державної влади з метою формування та впровадження державної політики у сфері інтелектуальної власності, що базується на відповідній нормативно-правовій, організаційно-функціональній та інформаційно-аналітичній базі та спрямовується на забезпечення взаємодії, координації та узгодженості дій на різних рівнях із залученням різних елементів управління під час створення та реалізації об'єктів права інтелектуальної власності задля підвищення ефективності.

Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи є результатом особистих наукових досліджень автора щодо розв'язання теоретичних і прикладних питань удосконалення механізмів державного управління в сфері інтелектуальної власності в Україні.

Усі наукові результати, що викладені в дисертаційній роботі та виносяться на захист, одержані самостійно.

Значення роботи для науки і практики та шляхи використання результатів дослідження.

Основні теоретичні положення, висновки і пропозиції дисертаційної роботи мають практичне спрямування та забезпечують методичне та практичне підґрунтя для удосконалення механізмів державного управління в сфері інтелектуальної власності в Україні.

Результати дослідження були використані: Управлінням освіти Миколаївської міської ради щодо здійснення публічних закупівель якщо роботи, товари чи послуги можуть бути виконані, поставлені чи надані виключно певним суб'єктом господарювання у зв'язку з необхідністю захисту прав інтелектуальної власності, а саме питань нормативно-правового регулювання сфери інтелектуальної власності, державної системи правової охорони та захисту інтелектуальної власності, переліку державних органів, які реалізують державну політику у сфері інтелектуальної власності та їх повноважень (довідка про впровадження №3663/13.01.01-07/24 від 12.10.2023); Управлінням з питань культури та охорони культурної спадщини Миколаївської міської ради щодо питань взаємодії з суб'єктами авторського права та суміжних прав, організаціями колективного управління, творчими спілками, а також у процесі підготовки тематичних семінарів присвячених питанням інтелектуальної власності (квітень-травень 2021 року) для керівників та фахівців закладів культури міста Миколаєва з метою підвищення їх кваліфікації та професійного розвитку в питаннях щодо: поняття права інтелектуальної власності, об'єктів права інтелектуальної власності, суб'єктів права інтелектуальної власності, підстав виникнення (набуття) права інтелектуальної власності, особистих немайнових та майнових прав інтелектуальної власності, правил використання та розпорядження об'єктами інтелектуальної власності, окремих аспектів авторського права та суміжних прав, діяльності організацій колективного управління, правового регулювання сфери інтелектуальної власності, державної системи правової охорони інтелектуальної власності, а також ефективних способів захисту порушених прав на об'єкти інтелектуальної власності (довідка про впровадження №58/15.01.10/23-2 від 11.10.2023); Миколаївським регіональним центром підвищення кваліфікації щодо державного управління використані у процесі підготовки тем/модулів загальної професійної програми підвищення кваліфікації (модуль «Традиції та інновації публічного управління») ЗП програми «Професійна та соціальна адаптація державного службовця» (2020-2023), загальних/спеціальних короткострокових програм, проведення консультацій та викладанні лекцій для державних службовців категорій Б та В, посадових осіб місцевого самоврядування V-VII категорій посад, депутатів місцевих рад в рамках проєкту «Безоплатна правнича допомога» (2018-2022) щодо питань державного управління інтелектуальною власністю в Україні,

зокрема, функцій державного управління у сфері інтелектуальної власності та сутності механізмів державного управління інтелектуальною власністю та їх місця у системі державного управління, а також окремих аспектів удосконалення вказаних механізмів, що стосуються реалізації державно-управлінських функцій стимулювання інтелектуальної (інноваційної) діяльності, правової охорони та захисту об'єктів інтелектуальної власності в Україні (довідка про впровадження №248/03/14/2023 від 10.10.2023);.

Теоретичні положення та практичні рекомендації, які обґрунтовано в дисертаційній роботі, впроваджені в навчальний процес у ході підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр» та «магістр» за напрямом «Публічне управління та адміністрування» денної та заочної форми навчання при викладанні навчальних дисциплін «Публічна служба», «Правові засади публічної служби», «Публічна політика», «Вступ до спеціальності» у Чорноморському національному університеті імені Петра Могили (довідка впровадження № 08/06/03-2 від 10.10.2023 р.).

Оцінка оформлення дисертації та змісту анотації. Дисертація та анотація оформлені згідно з вимогами МОН України. Зміст дисертаційної роботи логічний, мова викладення зрозуміла, виклад матеріалу послідовний і розкритий достатньою мірою.

Результати дослідження опубліковано в 8 наукових працях загальним обсягом 6,4 друк. арк. (особистий внесок автора – 4 друк. арк.), серед яких: 4 статті у наукових фахових виданнях України та 4 публікацій у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Ознайомлення з текстом анотації дає змогу констатувати, що її зміст повною мірою відображає основні положення та висновки дисертації та не містить зайвої інформації.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. У цілому, позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, необхідно зробити певні зауваження та вказати на окремі положення роботи, що викликають дискусію:

1. У першому розділі під назвою «Теоретичні засади державного управління інтелектуальною власністю в Україні» дисертант зазначає, що гарантіями результативності інноваційної політики можуть бути вплив соціального фактору, управління ризиками в цій сфері. Однак більш детально не розкриває ці питання, зокрема, які саме ризики потребують управління з боку держави.

2. У другому розділі під назвою «Аналіз забезпечуючих компонентів державного управління інтелектуальною власністю в Україні» автор зазначає, що в Україні існують органи, здатні виконувати державно-управлінські функції у сфері інтелектуальної власності. Вказує, що функціональне забезпечення державного управління у цій сфері потребує значних змін та видимих покращень, оскільки станом на сьогодні, функціональне забезпечення

державного управління у сфері інтелектуальної власності не можна назвати задовільним через те, що в органах, котрі входять до системи державного управління у сфері інтелектуальної власності, нагромаджено надто багато повноважень, деякі з яких вже реалізуються іншими органами державної влади, що породжує дублювання повноважень між цими органами. Крім того, ці органи не можуть повноцінно реалізовувати такі повноваження через організаційну непристосованість, фінансову та кадрову обмеженість. Незважаючи на той факт, що дисертант наводить перелік державних органів, які утворюють систему державного управління у сфері інтелектуальної власності та звертає увагу на окремі проблеми дублювання повноважень не наводить в роботі графічних матеріалів, які б в повній мірі відображали проблеми взаємодії таких державних органів та реалізації їх повноважень. У зв'язку із цим, питання дублювання повноважень державних органів у сфері інтелектуальної власності в Україні варто було представити більш ширше, розкрити їх суть та наслідки, а також окреслити конкретні шляхи вирішення цих питань.

3. Розкриваючи питання третього розділу під назвою «Удосконалення механізмів державного управління інтелектуальною власністю в Україні» автор вказує, що до початку роботи Вищого суду з питань інтелектуальної власності, необхідно зосередити увагу на удосконаленні процесуального законодавства. Припускаємо, що можливо було б краще зосередити увагу на формуванні пропозицій наближення моменту початку функціонування Вищого суду з питань інтелектуальної власності, оскільки його діяльність суттєво вплине на удосконалення механізмів у сфері захисту інтелектуальної власності в Україні та такі пропозиції мали б більш позитивний практичний аспект.

4. Розкриваючи питання третього розділу під назвою «Удосконалення механізмів державного управління інтелектуальною власністю в Україні», а саме в підрозділі 3.3. «Концепт інституційної трансформації державного управління у сфері захисту інтелектуальної власності» автору варто було б забезпечити більш детальний розгляд практичних викликів та обмежень діяльності Вищого суду з питань інтелектуальної власності, які можуть виникати під час впровадження запропонованих заходів в українському контексті. Важливо було б більш детально проаналізувати практичні питання та вирішити їх не обмежуючись процесуальними аспектами роботи такого органу.

5. В другому розділі під назвою «Аналіз забезпечуючих компонентів державного управління інтелектуальною власністю в Україні» та третьому розділі під назвою «Удосконалення механізмів державного управління інтелектуальною власністю в Україні» відсутні графічні дані, які б могли покращувати сприйняття викладеного матеріалу. Також в третьому розділі під назвою «Удосконалення механізмів державного управління

під назвою «Удосконалення механізмів державного управління інтелектуальною власністю в Україні» автор не приділив належної уваги систематизації зарубіжного досвіду удосконалення механізмів державного управління в сфері інтелектуальної власності.

Водночас, висловлені зауваження та пропозиції мають дискусійний характер і не знижують загальної високої оцінки результатів дослідження.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Слободянюка Дмитра Сергійовича на тему «Удосконалення механізмів державного управління в сфері інтелектуальної власності в Україні» є завершеним самостійним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему. Дисертація виконана на достатньо високому теоретичному рівні, розділи дисертації пов'язані між собою структурно і змістовно, висновки роботи є достатньою мірою аргументованими і доказовими. Рівень проведеного дослідження та його практична спрямованість свідчать про наукову зрілість здобувача.

Важливість одержаних дисертантом наукових результатів, їх практична цінність у сукупності становлять необхідні підстави для твердження про те, що представлена дисертаційна робота Слободянюка Дмитра Сергійовича на тему «Удосконалення механізмів державного управління в сфері інтелектуальної власності в Україні» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ № 341 від 21.03.2022 р.), а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління,
професор, професор кафедри менеджменту
та публічного управління Державного
податкового університету

О. І. Васильєва

